

Opinia Okręgowej Rady Adwokackiej w Warszawie
z dnia 16 lipca 2017 r.
w sprawie poselskiego projektu ustawy o Sądzie Najwyższym
(druk sejmowy nr 1727)

Okręgowa Rada Adwokacka w Warszawie

w składzie:

1. adw. Mikołaj Pietrzak	Dziekan
2. adw. Anna Atanasow	
3. adw. Zbigniew Banaszczyk	
4. adw. Michał Bieniak	
5. adw. Katarzyna Bilewska	
6. adw. Anna Czepkowska-Rutkowska	
7. adw. Michał Fertak	
8. adw. Katarzyna Gajowniczek-Pruszyńska	
9. adw. Jakub Jacyna	
10. adw. Aleksander Krysztofowicz	
11. adw. Andrzej Orliński	
12. adw. Michał Szpakowski	

WPROWADZENIE

1. Przedmiotem opinii jest poselski projekt ustawy o Sądzie Najwyższym, wniesiony do Sejmu RP w dniu 12 lipca 2017 roku (druk sejmowy nr 1727, dalej „**projekt ustawy**”)¹.
2. Na wstępie Okręgowa Rada Adwokacka w Warszawie (dalej: „**ORA w Warszawie**”) zauważa, że projektowi ustawy nadano bieg tego samego dnia, w którym został on wniesiony do Sejmu RP. Już w dniu wniesienia projektu, tj. 12 lipca 2017 r., projekt został skierowany do I czytania na posiedzeniu Sejmu. Projekt ustawy stanowi przedłożenie poselskie co oznacza, nie został on poddany konsultacjom publicznym przed jego wniesieniem do Sejmu RP.

¹ Projekt ustawy dostępny pod adresem: <http://sejm.gov.pl/Sejm8.nsf/druk.xsp?nr=1727>

3. Obserwacje prac parlamentarnych w VIII kadencji Sejmu RP rodzą poważną obawę, że projekt ustawy, jako projekt poselski, zostanie rozpoznany w szybkim tempie, a czas przeznaczony na jego analizę w Parlamencie zostanie ograniczony tak, aby umożliwić uchwalenie tego projektu ustawy w najszybszym tempie, nieadekwatnym do powagi normowanej materii.
4. W ocenie ORA w Warszawie projekty ustaw odnoszące się do sądownictwa, w szczególności pozycji ustrojowej i organizacji Sądu Najwyższego, wymagają wnikliwej analizy oraz przeprowadzenia transparentnego procesu konsultacji publicznych, w ramach których umożliwione zostanie przedstawienie merytorycznego stanowiska wszystkim instytucjom, których działania dotyczy projekt ustawy, jak również organizacjom pozarządowym, przedstawicielom społeczeństwa obywatelskiego i wszystkim innym zainteresowanym podmiotom.
5. ORA w Warszawie podkreśla, że zmiany aktów prawnych dotyczących wymiaru sprawiedliwości – sądownictwa i sędziów, a także postępowań dyscyplinarnych w obrębie zawodów prawniczych powinny spełniać najwyższe standardy rzetelnej legislacji, być poprzedzone wnikliwą analizą, a nade wszystko być rozwiązaniami zgodnymi z Konstytucją RP. Akty prawne regulujące funkcjonowanie sądów, z Sądem Najwyższym na czele, kształtują funkcjonowanie wymiaru sprawiedliwości, co ma fundamentalne znaczenie dla skutecznej ochrony praw i wolności człowieka.
6. W ślad za stanowiskiem z 12 lipca 2017 r., ORA w Warszawie podkreśla, że **projektowane zmiany budzą najwyższy niepokój**. Powierzają bowiem Ministrowi Sprawiedliwości – przedstawicielowi władzy wykonawczej, czynnemu politykowi i zarazem Prokuratorowi Generalnemu, będącemu zwierzchnikiem wszystkich prokuratorów w kraju i stroną postępowań przed Sądem Najwyższym, szerokie kompetencje odnoszące się do sędziów Sądu Najwyższego oraz przebiegu postępowań dyscyplinarnych sędziów. Projektowane zmiany trzeba ocenić jako jawne i głębokie naruszenie zasady odrębności i niezależności władzy sądowniczej, o której mowa w art. 173 Konstytucji, zasady trójpodziału władz, o której mowa w art. 10 Konstytucji RP i zasady demokratycznego państwa prawnego, o której mowa w art. 2 Konstytucji RP.

7. W związku z obawą, że projekt ustawy zostanie poddany dalszym pracom legislacyjnym na przestrzeni najbliższych dni, ORA w Warszawie przedstawia niniejszą opinię, **odnoszącą się tylko do wybranych kwestii unormowanych w projekcie ustawy**. Uwagi te dotyczą po pierwsze – deklarowanego celu projektu ustawy, po drugie – wybranych, szczegółowych rozwiązań przewidzianych w projekcie, odnoszących się do zadań Sądu Najwyższego i postępowań dyscyplinarnych, oraz po trzecie – regulacji przewidującej przeniesienie wszystkich dotychczasowych sędziów Sądu Najwyższego i Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego w stan spoczynku oraz wskazania nowych sędziów Sądu Najwyższego przez Ministra Sprawiedliwości. Ograniczenie przedmiotu niniejszej opinii podyktowane jest presją czasową związaną ze skierowaniem projektu ustawy do dalszych prac legislacyjnych i nie oznacza, że nieobjęte przedmiotem opinii rozwiązania projektu ustawy nie budzą poważnych wątpliwości.

CEL USTAWY

8. Z pierwszych zdań uzasadnienia projektu ustawy wynika, że jest on elementem szerszej reformy sądownictwa (obejmującej również nowelizację ustaw o Krajowej Radzie Sądownictwa i ustroju sądów powszechnych), która ma *„zagwarantować sprawiedliwość wyroków sądowych, szybsze postępowania i przywrócić społeczne zaufanie do sądów”*. W przekonaniu autorów projektu, *„[p]rojekt wywoła pozytywne skutki społeczne i gospodarcze w związku ze zwiększeniem poczucia pewności prawnej oraz internalizacji norm prawnych przez obywateli. Na efekt taki wpłyną działania Sądu Najwyższego związane z realizacją konstytucyjnej zasady sprawiedliwości społecznej. W efekcie orzecznictwo Sądu Najwyższego o nowym ustroju będzie cieszyć się większym autorytetem i zaufaniem ze strony obywateli. Jasne i czytelne zasady sądownictwa dyscyplinarnego wpłyną również na zwiększenie zaufania społecznego wobec całego wymiaru sprawiedliwości”*.
9. W ocenie ORA w Warszawie rozwiązania przewidziane w projekcie ustawy nie prowadzą do realizacji celów założonych przez projektodawcę. Znaczące poszerzenie uprawnień Ministra Sprawiedliwości, a zarazem Prokuratora Generalnego, w zakresie kształtowania ustroju i działalności Sądu Najwyższego, w tym przyznanie mu kompetencji do wskazywania sędziów Sądu Najwyższego w trybie art. 87 ust. 1 projektu ustawy, nie zagwarantuje sprawiedliwości wyroków sądowych, szybszego postępowania i nie przywróci społecznego zaufania do sądów.

10. ORA w Warszawie podkreśla, że ingerencja w niezależność sądownictwa prowadzi do naruszenia fundamentów demokratycznego państwa prawnego, zaufania obywateli do państwa i stanowionego przez nie prawa. Ingerencja w niezależność sądownictwa prowadzi do podważenia bezpieczeństwa prawnego jednostki i rodzi obawę osłabienia, a nawet pozbawienia, ochrony podstawowych praw i wolności w trakcie procesów sądowych, w których orzekać będą sędziowie zależni od przedstawiciela władzy wykonawczej.
11. Zdaniem ORA w Warszawie projektowane zmiany zmierzają do podważenia fundamentów ustroju demokratycznego w Polsce. Podstawowym elementem demokratycznego państwa prawnego jest niezależne sądownictwo. Rozwiązania przewidziane w projekcie, tj. uzależnienie nominacji sędziów Sądu Najwyższego od dyskrecyjnej decyzji przedstawiciela władzy wykonawczej i czynnego polityka, podważy zaufanie do sądownictwa i sędziów, jako gwarantów bezstronnego i rzetelnego procesu, o którym mowa w art. 45 ust. 1 Konstytucji i art. 6 ust. 1 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności. Projekt ustawy przekreśla niezależność sądownictwa, co jest niedopuszczalne w demokratycznym państwie prawnym. Z tych przyczyn omawiany **projekt ustawy powinien zostać natychmiast wycofany z prac parlamentarnych.**
12. W świetle celów deklarowanych przez projektodawców ORA w Warszawie zwraca dodatkowo uwagę, że zgodnie z art. 91 projektu ustawy, Izba Prawa Publicznego Sądu Najwyższego liczyć ma 14 stanowisk sędziów, Izba Prawa Prywatnego liczyć ma 18 stanowisk sędziów, zaś Izba Dyscyplinarna (mająca zajmować się wyłącznie postępowaniami dyscyplinarnymi) liczyć ma 12 stanowisk sędziów. Oznacza to, że zgodnie z projektem ustawy, do czasu powołania nowych sędziów Sądu Najwyższego, Sąd Najwyższy dysponował będzie jedynie 44 stanowiskami sędziów, w tym 32 stanowiskami w Izbach Prawa Publicznego i Prywatnego, w miejsce 93 dotychczasowych stanowisk sędziowskich, zgodnie z Rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 14 kwietnia 2015 r. w sprawie ustalenia liczby stanowisk sędziowskich w Sądzie Najwyższym oraz liczby Prezesów (Dz. U. 2015, poz. 564). Skutkiem wejścia w życie ustawy, niezależnie od naruszenia zasady odrębności i niezależności władzy sądowniczej, i podważenia zaufania do Sądu Najwyższego jako sądu niezależnego od władzy wykonawczej, będzie tymczasowe ograniczenie liczby sędziów Sądu Najwyższego o ponad

połowę, co w żaden sposób nie przełoży się na sprawność postępowania przed Sądem Najwyższym. Co prawda art. 92 ust. 1 projektu ustawy przewiduje, że w terminie 7 dni od dnia wejścia w życie ustawy Minister Sprawiedliwości obwieszcza o liczbie wolnych stanowisk sędziowskich przewidzianych do objęcia w poszczególnych izbach Sądu Najwyższego, jednak brak jest rzeczywistej gwarancji, że obwieszczenie takie faktycznie zostanie wydane i to w przewidzianym w projekcie ustawy terminie, bądź też, że liczba stanowisk sędziów Sądu Najwyższego nie zostanie znacząco ograniczona. Brak jest obecnie informacji odnośnie do liczby planowanych stanowisk sędziowskich w Sądzie Najwyższym, nie określa tego regulacja przewidziana w art. 3 ust. 2 projektu ustawy stanowiąca podstawę do wydania rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości określającego całkowitą liczbę stanowisk sędziowskich sędziów Sądu Najwyższego. Również powierzenie Ministrowi Sprawiedliwości, a zarazem Prokuratorowi Generalnemu, będącego stroną postępowań przed Sądem Najwyższym, kompetencji do określenia Regulaminu Sądu Najwyższego i odebranie tej kompetencji Zgromadzeniu Ogólnemu Sędziów Sądu Najwyższego, oceniać należy jako sprzeczne z zasadą odrębności i niezależności sądownictwa oraz zasadą trójpodziału władzy.

13. Przedłożenie projektu ustawy bez jednoczesnego przedłożenia rozporządzeń wykonawczych w tak kluczowych kwestiach powoduje, że nie sposób jest ocenić skutków wejścia w życie projektowanych zmian z perspektywy zapewnienia sprawności i ciągłości działalności Sądu Najwyższego. W ocenie ORA w Warszawie, niekompletność projektowanej regulacji rodzi poważną obawę o organizacyjny paraliż działalności Sądu Najwyższego (w tym konieczność odwołania rozpraw i posiedzeń już zaplanowanych – w związku z przejściem w stan spoczynku dotychczasowych sędziów sprawozdawców). Na marginesie zauważyć trzeba, że całkowita reorganizacja działalności Sądu Najwyższego i zmiana dotychczasowej struktury, nie przełoży się na usprawnienie i skrócenie czasu trwania postępowań przed Sądem Najwyższym, a może zagrażać prawu do rzetelnego procesu sądowego i rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki.
14. Na uwagę zasługuje również fakt, iż przepisy projektu ustawy nie określają, w jakim terminie – po wskazaniu przez Ministra Sprawiedliwości sędziów Sądu Najwyższego, którzy nie zostaną przeniesieni w stan spoczynku w trybie art. 87 ust. 1 projektu ustawy – skład Sądu Najwyższego zostanie uzupełniony, co będzie miało bezpośredni wpływ na toczące się postępowania przed Sądem Najwyższym. Stan tymczasowości i niepełnego składu Sądu Najwyższego może utrzymywać się przez czas nieokreślony. Projektowany art. 92 ust. 2 nie wskazuje bowiem terminu, w jakim Minister Sprawiedliwości przedstawi

Krajowej Radzie Sądownictwa kandydatów na stanowiska sędziów Sądu Najwyższego. Pokreślić też trzeba, że zgodnie z art. 92 ust. 3 projektu ustawy, Krajowa Rada Sądownictwa będzie uprawniona do rozpatrzenia i oceny kandydatur na stanowiska sędziów Sądu Najwyższego wyłącznie spośród kandydatów przedstawionych przez Ministra Sprawiedliwości, w liczbie jednego kandydata na każde stanowisko sędziowskie. Innymi słowy, wybór nowych sędziów Sądu Najwyższego (poprzedzony zaopiniowaniem kandydatur przez Krajową Radę Sądownictwa) będzie mógł nastąpić wyłącznie spośród kandydatów przedstawionych przez Ministra Sprawiedliwości, będącego czynnym politykiem,

15. ORA w Warszawie zwraca uwagę, że regulacja przewidziana w art. 93 §1 projektu ustawy umożliwia wybór nowego Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego dopiero w terminie 14 dni od dnia obsadzenia ostatniego wolnego stanowiska sędziego Sądu Najwyższego. Powoduje to, że osoba pełniąca obowiązki Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego wskazana w trybie art. 88 projektu ustawy przez Ministra Sprawiedliwości i Prokuratora Generalnego, będącego jednocześnie stroną postępowań toczących się przed Sądem Najwyższym, będzie uprawniona do pełnienia obowiązków przez nieokreślony czas.

USTAWOWE ZADANIA SĄDU NAJWYŻSZEGO

16. Zgodnie z art. 1 projektu ustawy, Sąd Najwyższy pozbawiony zostanie kompetencji do *opiniowania projektów ustaw i innych aktów normatywnych, na podstawie których orzekają i funkcjonują sądy, a także innych ustaw w zakresie, w którym uzna to za celowe, przewidzianej w obecnie obowiązującym art. 1 pkt 3 ustawy z dnia 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym (tekst jedn. Dz. U. 2016, poz. 1254 ze zm.). W uzasadnieniu projektu wskazano, że „Sąd Najwyższy należy do kategorii organów władzy państwowej, której relacja z pozostałymi władzami, a więc z władzą ustawodawczą i wykonawczą, opiera się na zasadzie równowagi i niezależności. Skoro Sejm i Senat są predestynowane do tworzenia prawa, które na drodze procesu legislacyjnego musi uzyskać aprobatę Prezydenta, to zasadniczy obszar działalności Sądu Najwyższego powinien zostać ograniczony do sprawowania wymiaru sprawiedliwości w oparciu o to prawo”.*
17. ORA w Warszawie podkreśla, że pozbawienie Sądu Najwyższego kompetencji do opiniowania projektów ustaw i innych aktów normatywnych nie znajduje racjonalnego uzasadnienia. Liczne opinie Sądu Najwyższego przedstawiane w procesie legislacyjnym

na przestrzeni ostatnich lat stanowiły ważny i cenny głos dyskusjach nad projektami aktów prawnych z wielu obszarów. Przyznanie Sądowi Najwyższemu takiej kompetencji odnośnie do projektów aktów prawnych dotyczących orzekania i funkcjonowania sądów, jest niezbędne dla rzetelności i merytorycznej jakości debaty nad zmianami dotyczącymi sądownictwa. Pozbawienie Sądu Najwyższego kompetencji do przedstawienia opinii w toku prac legislacyjnych odczytywać można jako formę represji za dotychczasową działalność opiniodawczą Sądu Najwyższego, wyrażającą krytykę pod adresem projektów ustaw niezgodnych z Konstytucją RP, w tym ustaw dotyczących Trybunału Konstytucyjnego, procedowanych przez Sejm VIII kadencji.

18. Zgodnie z art. 1 pkt 2 projektu ustawy, zadania Sądu Najwyższego mają obejmować nieprzewidzianą dotąd kompetencję do „*stania na straży praworządności i sprawiedliwości społecznej w zakresie sprawowania wymiaru sprawiedliwości*”. Na tym tle pojawia się zasadnicze pytanie, w jaki sposób należy interpretować przesłankę „*sprawiedliwości społecznej*”, co mieści się w jej zakresie i w jaki sposób Sąd Najwyższy miałby realizować tę nową kompetencję. W uzasadnieniu projektu ustawy wskazano, że „*[n]ałożenie na Sąd Najwyższy zadania, o którym mowa w art. 1 pkt 2 projektowanej ustawy ma zatem przywrócić obywatelom poczucie elementarnej sprawiedliwości. Realizacja owej zasady ma prowadzić do orzeczeń, które byłyby nie tylko zgodne z prawem, ale również zgodne z prawdą i społecznym poczuciem sprawiedliwości.*” W ocenie ORA w Warszawie, powierzenie Sądowi Najwyższemu zadania przewidzianego w art. 1 pkt 2 projektu ustawy rodzi nieodparte wrażenie, jakoby ustawodawca nakazał Sądowi Najwyższemu kierowanie się w swoim orzecznictwie innymi przesłankami, niż obowiązujące prawo, co miałoby odzwierciedlać bliżej nieokreślone „społeczne” bądź „ludowe” poczucie sprawiedliwości. Wola podporządkowania działalności Sądu Najwyższego pozaprawnym bądź niezdefiniowanym kryteriom budzi najwyższy niepokój.

POSTĘPOWANIA DYSCYPLINARNE

19. Zdaniem ORA w Warszawie krytycznie ocenić należy projektowane zmiany odnoszące się do postępowań dyscyplinarnych wobec sędziów Sądu Najwyższego, przewidziane w rozdziale 5 projektu ustawy.
20. Projekt ustawy zakłada powołanie nowej Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego, z Prezesem Izby Dyscyplinarnej na czele. W uzasadnieniu projektu ustawy projektodawcy

wskazali, że Prezes Sądu Najwyższego kierujący pracami Izby Dyscyplinarnej będzie swoistym „*primus inter pares Prezesów kierujących pracami poszczególnych izb wchodzących w skład Sądu Najwyższego*”. Zgodnie z art. 13 § 6 projektu ustawy, Prezes Sądu Najwyższego kierujący pracą Izby Dyscyplinarnej ma zastępować Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego w czasie jego nieobecności, co wskazuje na jego szczególną rolę w strukturze organizacyjnej Sądu Najwyższego, a także znaczenie, jakie projektodawcy przypisują działalności Izby Dyscyplinarnej w Sądzie Najwyższym.

21. Zgodnie z art. 93 ust. 2 projektu ustawy, Prezesa Sądu Najwyższego Izby Dyscyplinarnej, po raz pierwszy na podstawie tej ustawy, powołuje Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Ministra Sprawiedliwości spośród sędziów Sądu Najwyższego w stanie czynnym. Wniosek Ministra Sprawiedliwości ma zostać złożony po wykonaniu przez Ministra Sprawiedliwości uprawnień, o których mowa w art. 87 ust. 1 projektu ustawy, czyli podjęciu o przeniesieniu (wybranych) sędziów Sądu Najwyższego w stan spoczynku. Projektowane rozwiązania wskazują na bardzo silne powiązanie Izby Dyscyplinarnej i jej Prezesa z Ministrem Sprawiedliwości, co wzięwszy pod uwagę kompetencje Izby Dyscyplinarnej, może zagrażać niezależności i niezawisłości sędziów, a także rzetelności prowadzonych wobec nich postępowań dyscyplinarnych.
22. Szczegółowe unormowania dotyczące postępowań dyscyplinarnych przewidziane w projekcie ustawy zmierzają do podporządkowania postępowań dyscyplinarnych prowadzonych w Izbie Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego Ministrowi Sprawiedliwości. Wskazuje na to szereg uregulowań, w szczególności art. 54 projektu ustawy.
23. Zgodnie z art. 54 ust. 1 projektu ustawy, Minister Sprawiedliwości może powołać Rzecznika Dyscyplinarnego Ministra Sprawiedliwości do prowadzenia określonej sprawy dotyczącej sędziego Sądu Najwyższego, a powołanie Rzecznika Dyscyplinarnego Ministra Sprawiedliwości wyłącza innego rzecznika (wybranego przez Kolegium Sądu Najwyższego) od podejmowania czynności w sprawie. Zgodnie z art. 54 ust. 2 projektu ustawy, Rzecznik Dyscyplinarny Ministra Sprawiedliwości jest powoływany spośród prokuratorów każdorazowo wskazanych przez Prokuratora Krajowego (w uzasadnionych przypadkach Minister Sprawiedliwości wyznacza w miejsce tej osoby innego prokuratora spośród wskazanych przez Prokuratora Krajowego), zaś zgodnie z art. 54 ust. 4 projektu ustawy, wyznaczenie Rzecznika Dyscyplinarnego Ministra Sprawiedliwości jest równoznaczne z żądaniem podjęcia czynności wyjaśniających.

24. Ministrowi Sprawiedliwości przyznano szerokie uprawnienia w ramach postępowań dyscyplinarnych, w szczególności prawo do wniesienia sprzeciwu od postanowienia o odmowie wszczęcia postępowania dyscyplinarnego (art. 56 § 4 projektu ustawy), postanowienia o umorzeniu postępowania (art. 56 § 5 projektu ustawy) oraz postanowienia o odmowie wszczęcia postępowania po przeprowadzeniu czynności wyjaśniających (art. 57 § 2 projektu ustawy). W każdym z opisywanych wypadków, wniesienie sprzeciwu Ministra Sprawiedliwości równoznaczne jest z obowiązkiem wszczęcia postępowania dyscyplinarnego, a wskazania Ministra Sprawiedliwości co do dalszego toku postępowania są wiążące dla Rzecznika Dyscyplinarnego Sądu Najwyższego.
25. Mechanizm przewidziany w rozdziale 5 projektu ustawy rodzi ogromne zagrożenie dla niezależności i niezawisłości sędziów Sądu Najwyższego z powodu przyznania bardzo szerokich uprawnień Ministra Sprawiedliwości w postępowaniach dyscyplinarnych. Minister Sprawiedliwości dysponował będzie prawem do żądania wszczęcia postępowania dyscyplinarnego, powierzenia prowadzenia postępowania wskazanemu i wybranemu przez siebie Rzecznikowi Dyscyplinarnemu, będącego prokuratorem, oraz nakazania prowadzenia postępowania dyscyplinarnego i wydania wiążących wskazań do prowadzenia konkretnych czynności w przypadku umorzenia postępowania bądź odmowy jego wszczęcia.
26. Sytuację, w której Minister Sprawiedliwości dysponować będzie tak szerokimi kompetencjami w zakresie postępowania dyscyplinarnego wobec sędziów Sądu Najwyższego ocenić trzeba jako realne zagrożenie dla niezależności i niezawisłości sędziowskiej. Należy przy tym pamiętać, że prokuratorzy – którzy potencjalnie mogą pełnić funkcję Rzeczników Dyscyplinarnych Ministra Sprawiedliwości – są stronami postępowań w sprawach, które rozpatruje Sąd Najwyższy w ramach swojej działalności orzeczniczej.
27. ORA w Warszawie zwraca uwagę także na regulację zawartą w art. 55 § 2 projektu ustawy, przewidującą obligatoryjne podanie wyroku dyscyplinarnego do publicznej wiadomości na stronie internetowej Sądu Najwyższego. Rozwiązanie, przewidujące obowiązek podania do publicznej wiadomości sentencji wyroku dyscyplinarnego jest rozwiązaniem nieznanym w dotychczasowych postępowaniach dyscyplinarnych dotyczących sędziów

i rozwiązaniem nadmiernie represyjnym. Obowiązujące przepisy ustawy z dnia 27 lipca 2011 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. 2016, poz. 2062 ze zm.), tj. art. 109 § 2 tej ustawy, przewiduje możliwość podania prawomocnego orzeczenia do wiadomości publicznej, ale jest to wyłącznie fakultatywne. Tak surowy środek karny nie powinien mieć charakteru obligatoryjnego, a mieć zastosowanie do spraw o wyjątkowym charakterze.

28. Odnosząc się do rozwiązań dotyczących postępowań dyscyplinarnych przewidzianych w projekcie ustawy, ORA w Warszawie zwraca również uwagę na rozwiązania przewidziane w art. 104 § 1 projektu ustawy. Zgodnie z tym przepisem, postępowanie dyscyplinarne zakończone prawomocnym orzeczeniem wydanym przez rzecznika dyscyplinarnego przed dniem wejścia w życie (projektu) ustawy, będzie można wznowić na wniosek Ministra Sprawiedliwości, jeżeli przemawia za tym „dobro wymiaru sprawiedliwości lub gdy ujawniono nowe fakty lub dowody”. W ocenie ORA w Warszawie rozwiązanie to należy ocenić jako niezgodne z zasadą pewności prawa, będącą elementem zasady demokratycznego państwa prawnego oraz naruszające zasadę trójpodziału władzy oraz zasadę niezależności i odrębności władzy sądowniczej. Projektowany przepis przyznaje Ministrowi Sprawiedliwości, a więc czynnemu politykowi, prawo żądania wznowienia postępowania dyscyplinarnego wobec sędziego w oparciu o niedookreślone przesłanki, w szczególności przesłankę „dobra wymiaru sprawiedliwości”. Przyznanie Ministrowi Sprawiedliwości takiej kompetencji rodzi ryzyko inicjowania postępowań dyscyplinarnych wobec sędziów w oparciu o uznaniową decyzję Ministra Sprawiedliwości, opartą na pozamerytorycznych kryteriach. W sytuacji, w której funkcję rzeczników dyscyplinarnych będą pełnić prokuratorzy podlegli Ministrowi Sprawiedliwości – Prokuratorowi Generalnemu, zaś w postępowaniach dyscyplinarnych orzekać będą sędziowie wskazani przez Ministra Sprawiedliwości, ocenić należy jako przekreślającą niezależność sądownictwa i podważającą zasady demokracji opartej na trójpodziale władz.

PRZENIESIENIE DOTYCHCZASOWYCH SĘDZIÓW SĄDU NAJWYŻSZEGO W STAN SPOCZYNKU

29. Regulacją będącą najjaskrawszym naruszeniem zasady odrębności i niezależności władzy sądowniczej i trójpodziału władzy jest regulacja przewidziana w art. 87 ust. 1 projektu ustawy. Zgodnie z tym przepisem, z dniem następującym po dniu wejścia w życie ustawy

sędziowie Sądu Najwyższego powołani na podstawie dotychczasowych przepisów przechodzą w stan spoczynku, z wyjątkiem sędziów wskazanych przez Ministra Sprawiedliwości; w dniu wejścia w życie ustawy Minister Sprawiedliwości, w drodze obwieszczenia w dzienniku urzędowym Ministra Sprawiedliwości, wskazać ma sędziów Sądu Najwyższego, którzy pozostają w stanie czynnym, mając na uwadze konieczność wdrożenia zmian organizacyjnych wynikających ze zmiany ustroju i zachowanie ciągłości prac Sądu Najwyższego.

30. Projektowane przepisy umożliwiają Ministrowi Sprawiedliwości – Prokuratorowi Generalnemu, czynnemu politykowi i przedstawicielowi władzy wykonawczej, natychmiastowe przeniesienie w stan spoczynku wszystkich sędziów Sądu Najwyższego. Co więcej, art. 87 § 6 projektu ustawy jednoznacznie przesądza, że sędziowie przeniesieni w stan spoczynku w trybie art. 87 ust. 1 projektu ustawy, nie będą mieli prawa powrotu na zajmowane stanowisko. Jest to regulacja bez precedensu – jednorazową i arbitralną decyzją Ministra Sprawiedliwości, opartą o dowolne przesłanki, dotychczasowi sędziowie, będący najbardziej doświadczonymi sędziami, naukowcami i autorytetami prawniczymi, zostaną trwale pozbawieni możliwości orzekania w Sądzie Najwyższym. Autorzy projektu wprost deklarują, że *„Sąd Najwyższy stanie się de facto zupełnie nowym sądem, tak w charakterze ustrojowym jak funkcjonalnym”*. Nie można nie odnieść wrażenia, że zmiana ustroju Sądu Najwyższego na mocy projektu ustawy stanowi jedynie pretekst do próby osobistego wpłynięcia przez Ministra Sprawiedliwości na obsadę stanowisk sędziowskich. Projektowane zmiany oceniać trzeba jak próbę podporządkowania wymiaru sprawiedliwości władzy wykonawczej i naruszenie konstytucyjnej zasady nieusuwalności sędziego z urzędu, o której mowa w art. 180 ust. 3 Konstytucji RP.

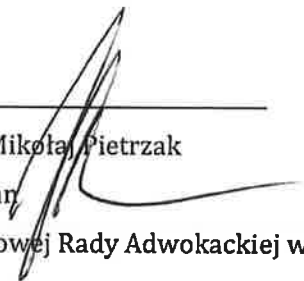
31. Końcowo, ORA w Warszawie zwraca uwagę, że art. 88 projektu ustawy umożliwia Ministrowi Sprawiedliwości przeniesienie w stan spoczynku również Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego na podstawie art. 87 § 1 projektu ustawy, oraz powierzenie zadań i kompetencji Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego sędziemu wskazanemu przez Ministra Sprawiedliwości. Regulacja taka rażąco narusza art. 183 ust. 3 Konstytucji RP stanowiącego, że Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego powoływany jest na 6-letnią kadencję przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej. Kadencja obecnej Pierwszej Prezes Sądu Najwyższego, prof. dr hab. Małgorzaty Gersdorf, upływa w 2020 roku.

32. Mając na uwadze przedstawione uwagi, ORA w Warszawie ponownie apeluje o natychmiastowe zaprzestania prac nad projektem ustawy o Sądzie Najwyższym,

a autorów projektu wzywa do wycofania projektu ustawy o Sądzie Najwyższym z dalszych prac legislacyjnych.

W imieniu

Okręgowej Rady Adwokackiej w Warszawie

adw. Pietrzak

Dziekan

Okręgowej Rady Adwokackiej w Warszawie